

نصير، نادر او بابو ناعلامتی شاعری

وحیدزہیر

ایم فل اسکالرشعبہ براہوئی

ڈاکٹریاقت سنی

ریسرچ سپروائزر ایسوسی ایٹ پروفیسر شعبہ براہوئی جامعہ بلوچستان

Abstract

Symbolism has been part of Brahui poetry and other languages from ancient. The impact, value and utilization of symbolism has enhanced with passage of time. In this regard if we evaluate the poetry of Brahui poets i.e. Meer Gul Khan Naseer, Nadir Qambarani and Babu Abdul Rehman kurd, we find that they have used symbolism in their poetry regarding their passionately love, respect and relation with their motherland as well as pursuit of justice and ethical values. The impact, value and beauty of poetry rely on use of symbolism which foretell as about future and coming age. Poetry that incorporates Symbolism never becomes obsolete or insignificant; rather, owing to fascinating subject and visionary thinking such poetry becomes classical. This topic is an Endeavour to look into the essence and disposition of symbolism in poetry; a comparison of thoughts of three contemporary poets, and a discussion about the demands of symbolism in modern poetry. It is also an attempt to tell that use of symbolism in poetry not only rejuvenates the thoughts of poets but also makes it impressive.

Keywords: symbolism, value and utilization, Brahui poets, motherland, Meer Gul Khan Naseer, Nadir Qambarani and Babu Abdul Rehman kurd

علامت نامطلب نشان، نشانی او علامت نگاری نامعنی نشان بدل، دنیا ناہر ادب او نا شعری نا خلقی (فوک) ان ایس جدید ادب اسکان داتمنہ غاسلوک اے۔ داڑان بیدس شاعری نا تقسیم و تشریح مونا بفق۔ شاعری تون نشان بدل متوا نا شعری ناہینی بال کیک او دیرا مبارست سلپک۔ ہر بھلا شاعر یا ایلو وڑاٹ پامدار شاعری زندہ سلپک، تینا علامت آتے تون۔ ہندا خاطر ان جوانگا ادب ہر زمانہ ٹی زندہ سلپک۔ اردو ٹی غالب او میر فارسی ٹی حافظ او سعدی نا شعری اگہ اینوام دوی تے آ زندہ سلوک ء تو دانا بنیاتی آ سوب او فقا خیال خوڑتی ٹی علامت نگاری اے۔ براہوئی ادب ٹی پری، شہزادی ناقصہ غاتے آن ایس لاڈی اولیلی نا شعر آتے اسکان ننے علامت نگاری گام گام آنظر بیرک۔ خیر مزاجتی شاعری ٹی براہوئی او بلوچی شاعری نامٹ اف۔ شاعری ٹی نوک تون مرے یا چشمہ و چکل آتے تون۔ پھل و پرک تون ہیبت مرے یا استار آتا ہیبت مرے۔ تخلیقی عمل ناداتب جہان اے۔ داڑان شاعر نا تخلیقی پرواز نا سامتک او نازندا نا فلسفہ نادر وشم آتے آ وڑنہ وڑاٹ سے اٹ بحث ہس جست کنگ نالانگی مونا بریک ہراخوانوک او بنوک آتا جوزہ غاتا سوگوئی اٹ درشانی ء کیک۔ براہوئی بلوچی ادب نا بنیاد اسٹ اے، ڈکھ آک اسٹ ء تخلیقی عمل ناززانک (ٹول) اسٹ او۔

ہندن ہر ادب تینا مونا ادب ناندٹ کاتک۔ براہوئی جدید ادب ٹی خیال آتا بسنی، شعری ہینی او جوزہ غاتا جاج ء انگے تو داٹی میر گل خان نصیر، نادر قمرانی اور بابو عبدالرحمن نا تخلیقی ہرنا سینا جاگہ جاگہ تالان خنلیک او محبوب نا صفت نا وڑاٹ مرے یا مزاجتی اورنگ ہس پاش کے۔ شعرانا بسونی، علامت نگاری او فقا رہنمائی نا چغلی ء کنیک۔ براہوئی شاعر نا کچ وقاعدہ او نا شعری زیبائی ء برقرار تنگ ء۔ اگہ ن ہرین تو تینا دور باری ٹی داسے شاعر تن تخلیقی زیبائی ء کچ وقاعدہ نارداٹ وخت و حالات آتے مونا تخیمہ سرجمی اٹ برقرار تنانو، شاعر عالمی دوی او نا تخلیق اٹی پاش مریک۔ میر گل خان نصیر نا بنا ہی شاعری ہر اسکول نازمانہ ٹی شروع مسوس او براہوئی ٹی ہس۔ پدا بروکا زمانہ نا سیاسی زوراکی ء توننگ کن بلوچی زبان ٹی ترند شاعری کریر کہ قوم نا گرج اسکہ، بلوچی شعر و برکت ٹی میر گل خان نصیر نا براہوئی تخلیقی عمل اگہ او ارتمانے تو داڑان میر گل خان نصیر براہوئی ادب آتا کسر شونی نا علامت ام جوڑ مسونے داڑکن ن زیات مراپن امیر الملک مینگل نا براہوئی شاعری اے۔ ہرین او

پہرہ مرین۔

بس کلاشکوف خواری بھازمس
ہرارائی آہ وزاری و بھازمس
تین پتین ناسنہ دشمن مدام

داسامری تاریہ تاری بھازمس" (ضیاء ع، 2007، 41)

میر گل خان نصیر ہرا ہرا سرحال آتے تینا شاعری ٹی نظم جوڑ کرینے امیر الملک مینگل ہمو
سرحال آتے تینا وڑاٹ پوسکنا شاعری نادر و شمسونے۔ میر گل خان نصیر پانک۔
"خاچو کے اوفا غیرت لگانے او فتنے سم"

خاچنگ کنگ کن جو انوسو برنج نا" (سنی ل، 2015، 86)

شعری تب انا داخو کی شاعرے اسٹ ایلو آن خود کیرہ اودے ایلو وڑاٹ متاثر منگ پارہ تو
گل خان نصیر نا شاعری نا گیشتری اینونا ام شاعر آتے پلوڑ کرینے۔ نادر قمبرانی او بابو عبد الرحمن کردنا
شاعری ام او فتنے آن اوفا شعری تب ان خود خنٹیک۔ نادر قمبرانی نا شعر اسے
"نے آن بیدس کنادیرے امر کیوای کنے نی پا
کنے دنیا نا ڈکھاتیکے دهن الاس ہناس انتے
کنے دا ظلم انا کوڑی ٹی دهن تینا کر لیس انتے؟

بلا تابائی دایوس ءنی شاعاس ہناس انتے؟" (مراد، 2006، 59)

شاعر نہ بیرہ تینا وخت انا تارنج ءجہی کیک، بلکہ انسانی نفسیات، راج انا تب و تاب، ڈکھ و
ویل آتے نوشت و تران نا شخ جوڑ کیک۔ میر گل خان نصیر نا دا شعرے خوانبو پدا نادر قمبرانی نا خیال آتے
ام ہو۔

"تارنج آن کل جہاں نا نام و نشان تاگم
ہمت کبو خدا نا پنٹ بش کبو تا نم
خاچو کے اوفا غیرت لگانے تا سم"

دے کس تغان سما کرو تیار مرور
 دے ہس خنورے مونے تہ دے ہس خمپور
 گھنٹہ ہس کس ارٹ درگہ ناتہ موناجک سلور
 زیارت کن پی اے صاحب ناہرا تہا نور (حیات، مینگل اور خشتانی 2014، 70-63)
 پدانا درپانک

"ظلم کرو کو مفک ظلم سہو کو مفک۔"

حیدر خلو کو مفک۔ بش تہ مبوسنگات

مچ مبوسنگات" (کردب، 1996، 111)

داڑے علامت اداری اوسہوت کن ام جوانو مضمون ء تنگانے۔ لوزنگت ہم خیال آتے
 کن کاریم ٹی اترنگانے۔ گل خان نصیر ناشرانا مطلب ام ہندن پشتیمک اور گام او ہم خیال آتے
 پامداری تسونے کہ خاچنگ اٹ اچ ہس مفک ذہنی بیداری بندغ ظلم وزوراکے تے آن پچیفک۔
 بابو عبدالرحمن کرد میر گل خان نصیر اونا درقبرانی امبارتینا خیالاتے امیت نا علامت تون تقیہ
 پانک۔

"جبل کو ہسار اتیان بش مروں

اے مش تا تارا اتیان بش مروں

تینا ملگزار آتیان بش مروں

جہالت نا غارا اتیان بش مروں

ہندن اسے پین شعرا سے ٹی ہم ہندا خیال آتارندے دُن پاش کیک

"ندارہ کرنی اوچا جائے

دتر خورا تا دنیائے

کہ اوڑے زندگی تنگے

ایلم تن ایلم نا جنگے (شاہوانی ش اوخفی م (2015، 35)

نن داپانگ کینہ کہ تینا وخت نادامسے شاعرنا پام بیرہ راجی ویل آتے آ مسونے انتے کہ
دارداٹ اوقنا خیال آک بیرہ بندغ نابیداری نادامون ایہون چرینگرہ۔ داشعر آتے ٹی نئے تشبیہ،
استعارہ خاک ام بلیرہ۔

خواجہ شبیر شاہوانی نوشتہ کیک "مغرب ناتقید و ادبی تحریک آتیاں اردو متاثر مس۔ ہندس
اردو آن ننا شاعر اکم متاثر مسر۔ (بادینی ی 2014، 264)

داٹی چو شک کس اف کہ ترقی پسند ادب نابنگ آن نہ بیرہ ترقی پسند آتے تن داشاعر آ تا سنگتی
اوخوکی مس بلکہ براہوئی ادب ناگیشتری اوعلامت نگاری پوسکنا شاعری نابشخ جوڑ مس۔ خلقی شاعری نا
رومانویت ہندادور آن دم کشتہ مریک ہراتم میر گل خان نصیر پانک۔

"برک ساقی بنک دادے نصیحت

کرینو مستناک داڈول وصیت

برک ساقی برک کین تاتامی

الین ورناتے ان ایہو سلامی (اشیرع 2014، 190)

نادرقمیرانی اہم دامضمون ءون تفک۔

"داتارمہ آن ہم تدو

دا جوڑ تازور آور تہوسلو

گور بام تاستار پاش کرو

پگہ پدادے ٹک ترو

داتارمہ ہر فودرو

اے روشنادے کہ برو (اشیرع 2014، 78)

انقلابی فکر و پام تینا ڈغار آن گڑاتے ٹی خیرودی کریہہ مستی کانسک نناداشاعر آک ہراڑے
بروکادے اناپتے علامتی وڑاٹ کریرہ موڑے داپتے ام کریرہ کہ بندغ نابدیک اودے کریاب کیہہ۔ ڈنکہ
بابوعبدالرحمن کرد پانک۔

"دوانا تینا کرو کے اف علاج

مُسے ہر بندغ اینو بد مزاج

دور باری دز نامس دا خدر

دا مرض کل ۽ کرینے لا علاج

ہراسٹ تمو کے ہندا لاچ لٹ

دو برے رزس کنے ای کیوراج

تینا راج و بندغ آتے کن دوستی او مہرے پاش کیک ہندن حدو اویل ائی مرد کا شاعری نام
 ڈس ملیک۔ براہوئی جدید شاعری ہرانا بنا ۱۹۶۰ء آن گڈ مریک او نا پوسکنا شکل تینا وسیلہ غاتے تن
 ۱۹۸۰ء ٹی پاش کیک او نا دا وخت اسکان گڈ یکوسکل نے نواب بگٹی نا شہادت آن گڈ نظر بریک۔
 دا کلے دور آتے ٹی مضمون آتا سر حال آک اسے وڑے۔ دا خاطر ان ملک ٹی پدسلو کاراج آک اینوام
 راجی و سیاسی نزوری تے ٹی گٹے۔ بلکہ دور نا خرابی تے آن اینو نا خرابیک اراگام مونی ۽۔

گل خان نصیر، نادر قمرانی اور بابو عبدالرحمن کرد شاعری نا ذمہ واری تے پہہ مریسہ ہراوڑ کہ
 چائنداری کریفیر اینو نا شاعر نا داسر حال آنوشتہ ۽ خوانگ آن نصیر، نادر او بابو نا شاعری دور نا تاریخ نا
 ترندی نا اثر آتا کلہو ۽ تینا شعر آتے ٹی حنیہ۔ ہمو علامتی آیت آک جاگہ ہس سر سوبی او جاگہ ہس بے
 سوبی ۽ پاش کریسہ نئے مُستی بے عیب اوزندا سے کن جہد و خواری، نیکی ٹی سلامتی نا سچ ۽ ایترہ۔

کھٹیا

داسر حال ناگپ اوتران آن ننے نہ بیرہ تینا شاعری آ بخت کنگ نہ بلکن اینوا اینوا آن مُس
 شاعری ناتب،۔ علامت نگاری، سیاسی، راجی ویل آتے آن بیدس امیت او ناامیتی نا دور باری
 چیوخت آنے بچانے دا ام معلوم مریک۔ تینا وخت وزمانہ نادامسے شاعر نا فکر او خیال آتے ٹی فرق نہ
 مننگ او فقا تینا ذمہ داری تا جاج ام الوء۔ براہوئی شاعری نا خوش بختی ء کہ اودا شاعر آ تا ثواب اٹ
 کلاسک شاعری نا دایکی مُستی راہی روان ء۔ اوتینا سوگہو آ علامت آتے درو امبار اینوا ام کاریم اٹی
 اترنگے۔

حوالہ اور کتاب آک

- ضیاء ع (2007) "براہوئی جدید نظم" نیوکالج پبلی کیشنز آرچر روڈ کوئٹہ
- سنی ل (2015) "براہوئی شاعری" راہ شون ادبی دیوان بلوچستان
- مراد ا (2006) "دے ٹک، نادر قمرانی نمبر" براہوئی ادبی سوسائٹی
- حیات غ، مینگل ی اور خشتانی م (2014) 'براہوئی راجی مزاحمتی و آشوبیادب'
البرز ہشتمیکو تاک ہشتمیکو جلد
- کردب (1996) "شف گروک" 'براہوئی اکیڈمی پاکستان
شاہوانی ش او حنفی م (2015) 'براہوئی شاعری نار جحان آک' البرز ہشتمیکو
تاک ہفتیمیکو جلد
- بادینی ی (2014) "میر گل خان نصیر زندگی اور فن" بلوچ جی لہز انکی دیوان کوئٹہ
بلوچستان
- اشیر ع (2014) "بلوچستان کی نامور ہستیاں" نیوکالج پبلی کیشنز آرچر روڈ
کوئٹہ
- اشیر ع (2014) "بلوچستان کی نامور ہستیاں" ہندن بڑز آ نبار